

reiseliv og landbruk i fjellbygdene

Bjørn Egil Flø

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

ein historisk kombinasjon

*«...plukke nokre skilling av dei farande, slik
heldt ein svolten frå dørene»*

- det starta i fjellet og ved lakseelvane
- lordar og adelsmenn
  - guiding
  - bering
  - husrom
  - mat
- Reiselivet «beita» på spektakulær estetikk og dramatiske opplevingar
- Fjellfolket trong «skilling»

samstundes med
lordane

den norske identiteten

vart tufta på fjellbygdenes
estetikk og kultur

grunnlaget for den fritidsbaserte
bruken av fjellet og fjellbygdene

moderniteten

Martin Tranmæl på ski påska 1947. Einar Gerhardsen i bakgrunnen. Foto: Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek.

alle ville ikkje
gå og sjå

St.meld. nr. 19

(1999-2000)

Om norsk landbruk og matproduksjon

*Tilråding fra Landbruksdepartementet av 17. desember 1999,
godkjent i statsråd samme dag.*

«kommodifiserast»

*Ta heile gardens
ressursar i bruk*

Økt turistmessig bruk av verneområdene

Regjeringen vil åpne for økt verdiskaping i fjellbygdene ved å legge til rette for økt aktivitet innenfor og rundt en del av nasjonalparkene, herunder bidra til

- at et utvalg av nasjonalparkene brukes i markedsføringen av reiselivstilbudet generelt i Norge
- tilrettelegging for flere og mer langvarige besøk i og nær et utvalg av nasjonalparkene
- tilrettelegging for varierte opplevelser ved nasjonalparkbesøk i et utvalg av nasjonalparkene

Forprosjekt om

Utvikling av utmarksbaserte reiselivsbedrifter

Markedsmuligheter, mål, strategier og forslag til verdikjedeprogram

A person with red hair, wearing a green t-shirt and grey pants, is sitting on a rocky mountain peak. They are looking out over a vast valley filled with white clouds. In the distance, there are more mountain peaks under a blue sky with some light clouds. The scene is bright and scenic.

fjellbygdene i endring

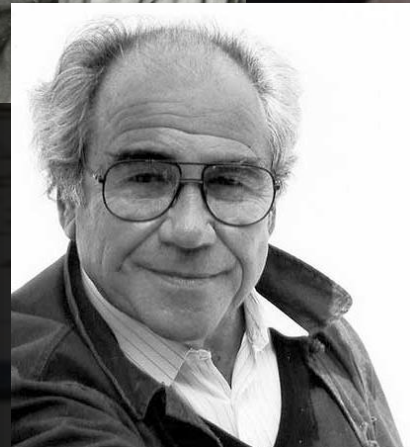
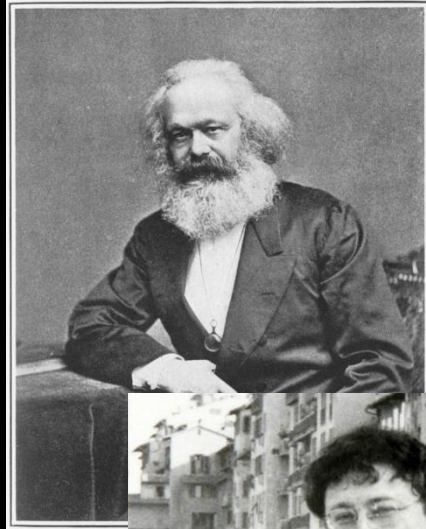

- frå jordbruk via industri til trekkplaster for reiselivsoperatørane
- «å føre verdiskapinga attende til næringa»
- somme stadar og andre stadar.....

den nye økonomien
- frå produksjon til forbruk

Steven Best og den nye økonomien

- varesamfunnet (*the society of the commodity*)
- skodespelsamfunnet (*the society of the spectacle*)
- simuleringsamfunnet (*the society of the simulacrum*)

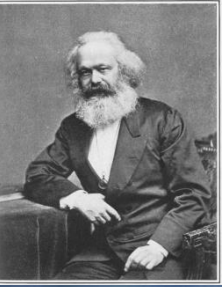

varesamfunnet

- kom med penge-økonomien (kapitalismen)
- då gjekk sauene frå å vere maten åt bonden til å verte vara som skaffa bonden maten.
- ein transformasjon frå mat til matvare
- eksport ut av bygda

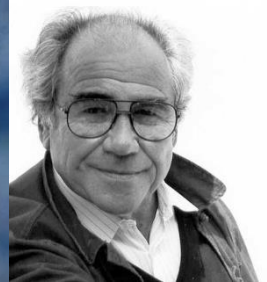

skodespelsamfunnet

- ein ny transformasjon av sauene.
- vara er opplevinga av å sjå bonden springe støvlane av seg under sankinga.
- bonden er skodespelaren og sauene kulissene i det me opplevde som eit autentisk teater om bygdekultur

simuleringssamfunnet

- No deltek me sjølve i sankinga og simulerer at me er bønder
- Me tek bilde av oss sjølve og postar det på facebook

«Hva smaker vel bedre enn ei herlig fåriskålgryte etter en lang dag i fjellet?»

den nye fjellbygda

- eit skifte av meiningsinnhald
- representasjonar for den symbolkonsumerande middelklassa
- symbol i vårt iaugefallande konsum
- ein rekvisitt i vår iherdige projisering av flyktige identitetar.
- nye brukarar med legitime interesser

grunnressursen er eit kollektiv gode
landbruk er ingen kollektiv aktivitet
folk flest har blitt rekreerande kolonialistar

bryting

- Bryting mellom det moderne og det post-moderne

- produktivismen
  - overproduksjon
  - distriktsjordbruket hang ikkje med på tredemølla
- post-produktivismen (det multifunksjonelle lbr)
  - utfasing av produksjonsdrivande verkemiddel
  - sosiale
  - distrikt
  - miljø

«statsstøtta landskapsgartnarar»

kolliderte med bonde-etosen

- Kvifor fungerte det i Alpane og ikkje her?
  - for svak diskriminering
  - umogen marknad
- utvikle marknaden og det gardsbaserte reiselivet

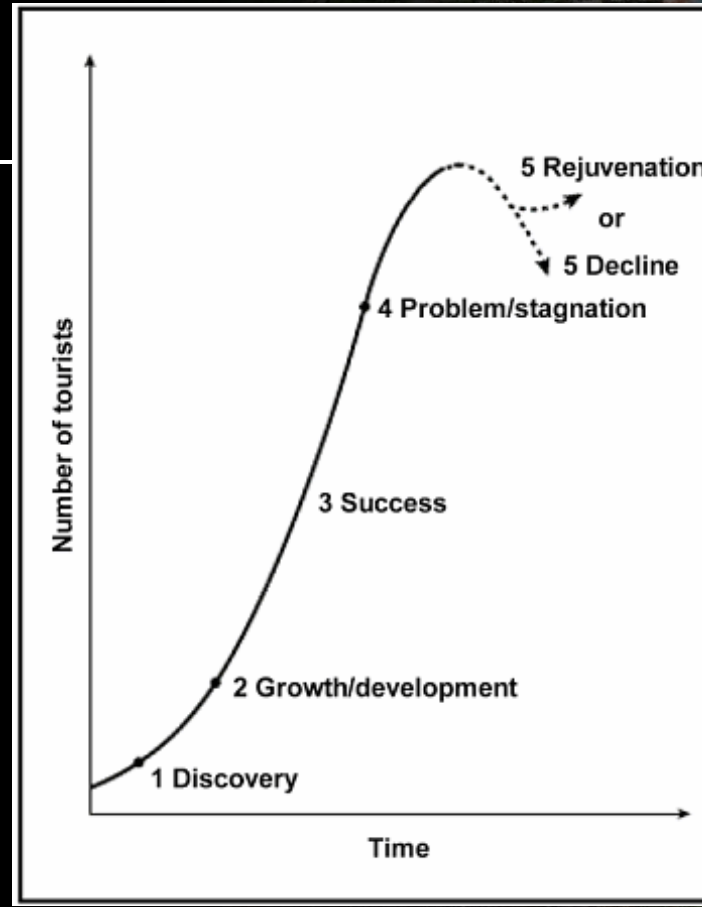
«alt såg så bra ut, ganske lenge, men ... ja du veit»

- gradvis vaks den mogne marknaden fram
- men landbruke hausta lite av dei mogne fruktene

påverknad

- Sosialt
- Kulturelt
- Miljømessig
- Arealhungrig
- Sosialt tærande
- Kulturelt tærande

A close-up photograph of a hand holding a silver spoon, pouring a vibrant green sauce onto a white plate. The plate contains a gourmet dish with various ingredients including green leafy vegetables, a piece of white cheese, a small piece of bread, and some meat. The background is dark and out of focus.

mat og reiseliv

- maten som bru
  - bridging social capital
  - den norske rurbaniteten
- men korleis skape symbiosen mat og reiseliv?
  - det handlar mest om landbrukspolitikk

ein politikk for eit landbruk i symbiose med eit berekraftig reiseliv

---

- raudt lys for mjølkeproduksjonen i fjell-Noreg
- treng ei særskild landbrukspolitisk satsing på fjellandbruket
- tydlegare dreining mot areal og tungdrivne skifter
- høgare investeringsstøtte til mindre bruk
- Styrka samarbeid
  - lokalmatprodusentar imellom
  - lokalmatprodusentar og reiselivsaktører (særleg dei store)